

Vår dato: 21.01.2025

Vår ref.: 25/015-800

Deres ref.:

Buskerud fylkeskommune
Ved Hilde Roland & Gunhild Hansen

ÅRSRAPPORT FOR KOORDINERING AV PRIVATARKIV I BUSKERUD 2024

Vestfoldarkivet er fylkeskoordinerende institusjon (50% stilling) for privatarkivarbeidet i det tidligere Buskerud fylke. I henhold til inngått avtale skal det rapporteres hvert halvår.

KOORDINERINGSARBEIDET

I arbeidet som koordinerende institusjon er målet helhetlig samfunnsdokumentasjon. Vestfoldarkivet skal påse at viktige privatarkiv blir bevart for ettertiden. Bevaringsplan for privatarkiv (2019) og Arkivverkets nasjonale strategi for privatarkivarbeidet (2019-2023) ligger til grunn for arbeidet.

Vestfoldarkivet veileder i alle arkivfaglige spørsmål og arrangerer kurs og nettverksmøter. Som koordinator samarbeider Vestfoldarkivet med ABM-institusjoner og lokalhistoriske arkiv og er i dialog med bedrifter som legger ned virksomheten. Dette for å sikre at historiske arkiver ikke skal gå tapt. Vestfoldarkivet har oversikt over hvem som bevarer hva av historiske arkiver og knytter kontakter mellom bevaringsinstitusjonene i fylket. Arkivverket er en viktig samarbeidspartner og nasjonal koordinator. Fokusområdene i bevaringsplanen prioriteres i koordineringsarbeidet.

BEVARINGSPLAN

Bevaringsplan for privatarkiv i Buskerud (<https://vestfoldmuseene.no/vestfoldarkivet/for-buskerud/>) ble ferdigstilt i august 2019 og vedtatt i HUKIF i september. Planen er utarbeidet med støtte fra Buskerud fylkeskommune og Arkivverket. Bevaringsplanarbeidet har sammenfalt med både samlingsforvaltningsplan for museene og regionsreformen. Viktige samarbeidspartnere har derfor vært museenes prosjektgruppe, samt arkiv- og museumsinstitusjonene i Akershus og Østfold. Planene fra Buskerud, Akershus og Østfold har et felles kapittel som tar for seg utfordringene med privatarkivarbeidet i Viken – med fokus på mangfold, depot og digitalt skapte arkiver. Hovedmålet med bevaringsplanen er at den skal bidra til helhetlig samfunnsdokumentasjon for Buskerud og ligge til grunn for innsamling av bevaringsverdige arkiver.

Bevaringsplanen skisserer utfordringer, konsekvenser og forslag til løsninger for å nå målet om helhetlig dokumentasjon og depot for privatarkivene i fylket. Det jobbes med ulike prosjekter i Buskerud – med mål om helhetlig samfunnsdokumentasjon.

PROSJEKTER

Nye stemmer i arkivet – et innsamlings og dokumentasjonsprosjekt

I samarbeid med Drammen byarkiv har Vestfoldarkivet etablert et innsamlings- og dokumentasjonsprosjekt for Drammen og omegn. Hovedfokus er på mangfoldet i foreningslivet, i arbeidslivet og på viktige nøkkelpersoner og miljøer i byen. Det vil bli gjort intervjuer av enkeltpersoner og grupper – hvis ikke bevarte arkiver foreligger. Innsamlingsprosjektet er planlagt videreført til resten av fylket fra 2026.

Utstillingen «Mitt Drammen» som åpner til Kulturytring i juni 2025, markerer starten på prosjektet. Utstillingen er todelt og skal bestå av fotodokumentasjon av innbyggere og byen, og en arkivfaglig del som skal formidle viktigheten av å samle inn nye stemmer til fellesskapets arkiv.

Drammens innbyggere skal medvirke til utstillingen gjennom fotodokumentasjon. Vi har inngått et samarbeid med billedkunstner og fotograf Eivind Lentz. Lentz har utviklet metodikk og en applikasjon for fotodokumentasjon gjennom skoleprosjekter. Det er samme metodikk vi prøver ut på et bredt utvalg av Drammens befolkning og på utvalgte skoleklasser gjennom Den kulturelle skolesekken.

Fire bildetema + Drammens befolkning, skaper dyp lokal innsikt. Enkeltpersoner skal besvare fire bildespørsmål ved å ta bilder med sitt mobilkamera. De fire temaene er: Deg, maten din, hverdagen din og ditt Drammen. De fotografiske svarene/bildene utgjør en selvpresentasjon, og tolket som en helhet vil bildene skape en samlet fortelling om personens rolle i sitt miljø. Deltakeres samlede fotopresentasjoner vil synliggjøre en stor fortelling om Drammen og om vår tid.

Utstillingen skal formidle viktigheten av arkiv og demokrati. Arkiver er vår felles hukommelse og en uerstattelig arv som overføres fra generasjon til generasjon. Bevarte arkiver er primærkilder til vår historie og til kunnskap om en bys eller en regions samfunnsutvikling og kultur. Målet med regionalt arkivarbeid, er helhetlig samfunnsdokumentasjon – dvs. at flest mulig skal ha en stemme i fellesskapets arkiv – dette gjelder personer, organisasjoner, privat næringsliv og fra offentlig virke.

Bakgrunn: Kartleggingen i forbindelse med bevaringsplanarbeidet for Buskerud, viser at mangfoldet i fylkets befolkning ikke avspeiles i det bevarte arkivmaterialet. Et av fokusområdene i bevaringsplanen, er derfor å sikre arkiver etter det kulturelle mangfoldet i befolkningen, i foreningslivet og i arbeidslivet. Innsamlingsprosjektet starter i Drammen – og med en utstilling i Sjøboden.

I 2024 har vi i hovedsak jobbet med utvikling av prosjektet, med nettverksbygging, søknadsskriving og samarbeidspartnere. Vi har videreutviklet appen som skal brukes i prosjektet og jobbet med informasjonsskriv mm.

Med støtte fra Arkivforbundet, dro prosjektgruppa på studietur til Danmark i april 2024.
Se vedlagt reiserapport.

I samarbeid med Skeivt Arkiv, presenterte Vestfoldarkivet prosjektet på demokratikonferansen i regi i Vestfoldmuseene, 2. september (Hvalfangstmuseet) og på seminaret Skeive linjer på Haugar Kunstmuseum 3. september.

Vestfoldarkivet bidro også med et innlegg om arkiver og dokumentasjon av kulturelt mangfold på Drammen bibliotek 3. desember – på seminaret "Respekt og vern - om immateriell kulturarv og beredskap".

Privatarkiv i Hallingdal

En viktig jobb som koordinator er å etablere gode løsninger for bevaring og formidling av privatarkiv. I Hallingdal ønskes et større samarbeid mellom bevaringsinstitusjonene om privatarkiv og foto. I 2022 fikk Hol bygdearkiv støtte fra arkivutviklingsmidler i Arkivverket til å utrede et regionalt senter for arkiv i Hallingdal. Vestfoldarkivet er samarbeidspartner og veileder i arbeidet. Som et ledd i dette arbeidet, har Vestfoldarkivet bidratt med kurs i veiledning på arkivordning, ordning og konservering av fotosamlinger og registrering og publisering av arkiver på Arkivportalen.

I august 2024 inviterte Vestfoldarkivet til nytt kurs i fotobevaring med fotograf og fotoarkivar Rune Sørli fra Vestfoldmuseene. Kurset med holdt i Hol bygdearkiv. Ny leder for bygdearkivet deltok på kurset. Rune Sørli har ordnet fotosamlinger og veiledet både tidligere leder og den nye lederen som var på plass høst 2024.

Arbeidet i Hallingdal følges opp, men vil ikke få like stor prioritet i 2025.

Bergverksmuseet og Kongsberg Våpenfabrikk

Norsk Bergverksmuseum forvalter anslagsvis 300-350 hm privatarkiv av lokal, regional og nasjonal interesse og innenfor alle museets fagområder: bergverks- industri, natur- og skihistorie. Manglende ressurser har ført til utilfredsstillende forvaltning og mangelfull liten oversikt over arkivskapere og omfang. Det meste av dagens bestand er uordnet.

Vestfoldarkivet har vært på flere befaringer inne i gruva for å finne en bedre løsning for arkivene. I 2024 ble det inngått et samarbeid mellom Norsk Bergverksmuseum, Statsarkivet på Kongsberg, Vestfoldarkivet og Kongsberg Defence & Aerospace AS om ordning, registrering og oppbevaring av et restarkiv etter Kongsberg Våpenfabrikk.

Arkivet ble hentet ut av gruva, pakket ned og kjørt til Vestfoldarkivet for frysing, ordning og katalogisering. Etter at arkivet var ferdig ordnet, ble det kjørt tilbake til Kongsberg og permanent oppbevaring i Statsarkivet.

Buskerud bondelag

Koordinator for privatarkiv i Buskerud, har vært på befaring hos Buskerud bondelag i Hønefoss. Det var seniorrådgiver Ole Andreas Lilloe-Olsen som kontaktet Vestfoldarkivet fordi organisasjonen ønsker å avlevere de historiske arkivene til en arkivinstitusjon.

Det er flere grunner til at bondelaget ønsker å avlevere arkivene innen 2025. Buskerud bondelag skal flytte til nye kontorer og Ole Andreas Lilloe-Olsen går av med pensjon nå i høst. Han kjenner arkivene godt og vil påse at de viktige kildene til Buskerud bondelags historie blir bevart for ettertiden. I arkivmagasinet er også arkivene etter Buskerud bygdekvinnelag, Buskerud bygdeungdomslag og Bygdefolkets studieforbund. Dette er alle arkiver som dokumenterer en viktig primærnæring i Buskerud og som skal bevares for ettertiden. Utfordringen i Buskerud er mangel på sikre magasiner for privatarkiver. Det jobbes med å finne en løsning for de historiske arkivene i fylket. Det jobbes videre med en løsning i 2025.

<https://vestfoldmuseene.no/vestfoldarkivet/buskerud-bondelag>

Privatarkiv i Eiker Arkiv

Øvre Eiker Arkiv ønsker å avlevere alle privatarkivene til Vestfoldarkivet. Det er igangsatt et prosjekt for å gjennomgå alle arkivene for en avlevering 25. februar 2025. Avleveringen er støttet av Øvre Eiker kommune og restmidler fra Viken fylkeskommune. Avleveringen er på 80 hyllemeter med privatarkiver. Arkivene bevares i Vestfoldarkivet, til et fellesmagasin etableres for Buskerud.

Cellulosefabrikken på Tofte

Arkivet etter cellulosefabrikken på Tofte vurderes som et særskilt verneverdig arkiv, av regional og nasjonal betydning. Fra rundt 1970 var bedriften en av landets viktigste treforedlingsbedrifter og et av de mest omdiskuterte industriprosjektene i nyere norsk historie. Bedriftshistorien avspeiler også den økte globalisering innen treforedlingsindustrien etter 1980. Arkivet ses i sammenheng med arkivet etter Hurum Paper Mill (i depot i Statsarkivet i Kongsberg). Begge fabrikkene var hjørnesteinsbedrifter i Tofte-området og var knyttet sammen gjennom fusjoner og eierskap.

Vi har jobbet for å finne en løsning for bevaring av arkivet siden 2018. Dette var i perioden at Tofte lå under Buskerud fylkeskommune. Vestfoldarkivet har fulgt saken og i 2024 fikk vi til en løsning for bevaring i Vestfoldarkivet. Prosjektet er støttet av Viken fylkeskommune og Statkraft AS. MiA – som koordinerende institusjon for privatarkiv i Akershus, er informert.

<https://vestfoldmuseene.no/vestfoldarkivet/treforedlingsindustrien-pa-tofte>

Excel, Asta og Arkivportalen

En prioritert koordineringsoppgave, er registrering og publisering av privatarkivene i Buskerud på Arkivportalen. Det er kun Drammen byarkiv, av 25 bevaringsinstitusjoner i fylket, som har Asta (registreringsprogrammet for arkiv). Vestfoldarkivet har derfor opprettet en lisens for Privatarkiv i Buskerud for å gjøre alle arkivene tilgjengelige for publikum. Bevaringsinstitusjonene registrerer arkivene i excel-skjemaer utarbeidet av Vestfoldarkivet. Dataene konverteres til Asta og publiseres på Arkivportalen – under fanen «Privatarkiv i Buskerud». Det er publisert 1500 arkiver fra Buskerud. Dette er et pågående arbeid.

Beredskapsplaner for ABM-sektoren

Ann Tove Manshaus sitter i styret i den norske Blue Shield-komiteen – en komite som har til formål å samle og spre informasjon, samordne innsats og påvirke myndigheter og

fagprofesjoner til å ivareta kulturarven under væpnede konflikter eller ved katastrofer. ABM-sektoren og fylkeskommunene fra BTV-regionen er invitert til beredskapskonferanse på Hvalfangstmuseet i Sandefjord 6. februar 2025. Konferansen er et samarbeid mellom Vestfoldarkivet/Vestfoldmuseene og Arkivverket. Det skal diskuteres et mulig samarbeid over fylkesgrensene.

Sundland Papirfabrikk i Drammen

Arkivet etter Sundland Papirfabrikk i Drammen er kartlagt og bevaringsvurdert. Nye eiere har ikke ønsket å gå inn med midler for å støtte bevaring av arkivet. Kun 25 hyllemeter bevares med det mest bevaringsverdige materialet. Metodikk utarbeidet i Næringslivsarkivet, er brukt for bevaringsvurdering. Arkivet er overført til Drammen byarkiv. Vestfoldarkivet, med tre ansatte, har bidratt med kartlegging, bevaringsvurdering, nedpakking og flytting, samt grovsordning. To ansatte fra Vestfoldarkivet har bidratt i magasinet på Gamle kirkeplass med grovsortering og registrering
<https://vestfoldmuseene.no/vestfoldarkivet/sunland-eker-papirfabrikker>

Arkivutstillinger på Vestfossen Kunstlaboratorium

Arkivet etter Vestfos Cellulosefabrik ble ferdig ordnet i 2020 og er nå søkbart på Arkivportalen og tilgjengelig for publikum på lesesalen. Møtebøkene fra 1886 til 1950 er digitalisert og de tre første ligger på Digitalarkivet.no.
Digitalarkivet:

https://www.digitalarkivet.no/search/sources?s=&from=&to=&format=all&t%5B%5D=142&i%5B%5D=93&archive_key=

Det historiske arkivet utgjør et mangfold av kilder til arbeids- og samfunnsliv på Vestfossen. Som en del av ordningsprosjektet, ble det i 2020, 2021, 2022 og 2023 laget utstillinger om fabrikken på Vestfossen Kunstlaboratorium. Utstillingsprosjektene har vært et samarbeid mellom Vestfoldarkivet, Eiker Arkiv, Vestfossen Kunstlaboratorium og frivillige på Vestfossen (tidligere arbeidere, lokalhistorikere, fotografer m. fl.). Det har vært et ønske fra Kunstlaboratoriet å lage en utstilling for lokalbefolkningen på Vestfossen.

Utstillingen fra 2023 vises også i 2024, og det søkes støtte om å lage en permanent utstilling i 2026. Metodikken og utstillingskonseptet kan brukes og videreutvikles for lignende historiske utstillinger.

Utstilling 2020: «Fabrikken – en utstilling om Vestfos Cellulosefabrik».

Utstilling 2021: «Folk i arbeid – en utstilling om arbeidsliv på Vestfos Cellulosefabrik».

Utstilling 2022: «Ung i fabrikken – møt ungdom fra papirproduksjonen».

Utstilling 2023: «Fabrikken – en fortelling i tre akter».

Utstilling 2024: «Fabrikken – en fortelling i tre akter». Kun små justeringer i tekst og bilder.

Fellesmagasin og fellestjenester for Buskerud

Vestfoldarkivet bidrar inn i arbeidet med fellesmagasin og fellestjenester for Buskerud – med ansvar for privatarkivdelen i rapporten. Ann Tove Manshaus sitter i arbeidsgruppa for arkiv. En rapport skal ferdigstilles våren 2025.

Vestfoldarkivet har hatt flere møter med Arkivverket om å få bruke Statsarkivet på Kongsberg til midlertidig depot for privatarkiv i Buskerud. Høsten 2024 kom et endelig avslag.

Henvendelser

Henvendelser som gjelder avlevering og bevaring av privatarkiv, sendes i hovedsak til Vestfoldarkivet som koordinerende institusjon. De fleste henvendelser i 2024 har handlet om ønsket avlevering av arkiv. Utfordringene har vært, og er, manglende depot.

Nettverk.

Som koordinator for privatarkivarbeid i Buskerud, er Ann Tove Manshaus med i det nasjonale nettverket for koordinatorene – i regi av Arkivverket. Manshaus sitter også i en arbeidsgruppe for Det Aktive Museet (jobber for at arkiv og museer skal være aktive samfunnsaktører), Arkivarer uten grenser og i Blue Shield komiteen som jobber for å sikre kulturminner i krig og krise. I Blue Shield komiteen jobbes det for å lage beredskapsplaner for ABM-sektoren – tilpasset både for store og små institusjoner. Manshaus har deltatt på flere nasjonale koordineringsmøter og formidlet arbeidet fra Buskerud.

VEIEN VIDERE 2025-2026

Arrangere seminar om beredskap og samarbeid i BTV, 6. februar 2025

Holde ordningskurs for Buskerudmuseet

Delta på kulturkonferansen i Kongsberg

Mangfoldsprosjektet Nye stemmer i arkivet

Mitt Drammen – lage utstilling til Kulturytring som en del av mangfoldsprosjektet

Foredrag om mangfoldsprosjektet på Humboldt Universitet i Berlin og på Nordiske arkivdager

Foredrag om arkiv og kulturell beredskap for Lier kommune

Skrive arkivdelen i plan for fellesmagasin og fellestjenester.

Jobbe for et midlertidig depot for privatarkiv

Innsamling og bevaring av privatarkiver med utgangspunkt i Bevaringsplan for privatarkiv i Buskerud.

Planlegge innsamling av arkiver etter det skeive miljøet og omreisende/tatere.

Publisere privatarkiver fra Buskerud på Arkivportalen.

Publisere på Digitalarkivet

Med hilsen

Ann Tove Manshaus

seniorrådgiver og koordinator for privatarkiv i Buskerud

